

Hajolj le érte

Mikor már csontjaid nem nőnek újra,
noha kicserélődik minden porcikád
hét év alatt, ezt írják a tudósok,
s hét évenként bőregér csecsemő
útból születesz ha nem is újnak fiacskám,
s ha már a lángod nem ömlik másik lángba,
hogy fölragyogtasson még egy pici lángot:
— hajolj a múltad fölé
végy föl egy üres kagylót a csöndes parton
s hallgasd jajdulva síró dallamát.
Végy föl egy kagylót!

Vad Triton fújja
tengered szélén, habos szirtek között,
barnára cserzett gyapjas és sima vállal
merül fölbukkan s úgy áradnak és apadnak
a hullámok is szelíden szilajul

ahogy fújja fölszegett büszke állal
kagylókürtjéből vígan szomorún.
Fújja —
Az apály régen
visszasodorta magával idődet.
Minden elment.

Végy föl egy kagylót.
Meszes és durva szélűt.
Hajolj le érte.
Vedd föl!

A nagy műhely

Mint ahogy a festészet sokkal több Matisse: Asszony kébken c. festményénél, mégis Matisse a festészetet teremti; mint ahogy a költészet Dante Isteni Színjátékához képest is mérhetetlen, mégis Dante magán a költészetten változtatott; s fordítva, bár az Einstein fölfedezte általános relativitás a kozmosz fizikáját alapozta meg, Heisenberg mégis azt állítja, hogy csak a természettörvényekről vallott véleményeink módosultak; mint ahogy a modern társadalom szocialista modelljét éljük, mégis naponta meg kell küzdenünk az elemi tisztességért; — úgy, éppen úgy az egyház is annak a terhétől roskadozik, Aki alapította, s mégis ez az egyház „készíti” Krisztust.

Mivel a hatások centrumába esik, ez a meg-megingó állapot az állapota. Nem a világgal összevetett kü-

lönbségeiben látszik nagysága és nagyszerűsége, hanem abban, hogy analóg a világgal, és a világ dolgaival. A mű, az ige, a törvény — saját teljessége útján — kikerülhetetlenül visz Istenbe. Majd általa magasabb rendűvé válva visszaérkezik hozzánk, belénk, tudásunkba s több világosságot teremt: ez a fejlődés. Az ismeret „közlekedési” tere, birodalma az ember. Ebbe a birodalomba belefér, bele-azonosul, beleépül Isten, szóvá, tudássá, életté válva önmagát: *megtestesül*. Különben hogyan tudnánk befogadni egyenletrendszerünkbe egy hűvös, konok, elzárkózó X-et, egy inkognitójához ellenségesen ragaszkodó Matematikust? Ismeretlen Isten annyi, mint Ismert Ismeretlen. És mert ez, mert ilyen, látható egyházában a konkrét Titok = Kenyér.

Ez az egyház nem azonos intézményeinek együttesével. Nem akkora, ahány temploma van. Nem egyenlő a püspöki karával. Népe nem annyi, mint négyszáznéhány ezer papja összefogózza, mint nyolcszázmillió híve egy óriási mezőn; ezekben a számokban nincsenek benne sem a halottak, sem az angyalok. Ez az egyház nem kétezer éves, hanem Krisztussal egykorú. Gazdag ugyan, de vannak nála gazdagabbak is. Milliárdjainál értékesebb, és sokkal szegényebb. Nem akkora, mint a Vatikán; inkább akkora, mint a földgolyó, ugyanakkor kisebb a Vatikán egyetlen négyzetméterénél is, mert lehetetlen; de ez a lehetőség Istené. És halhatatlanul nagy, ha az Aquinói zsenijére gondolunk, Ágoston szellemére, az Avilai humorára és elragadtatására, Szent Ferenc szívére vagy T. de Chardin, Rahner, Küng hűségére és bátorságára, de mindezekelőtt egy ismeretlen tagjának szívjóságára. Az egyház akkora, mint Isten. Isten akkora, mint az ostya; Ők ketten *egy* méret.

Nagy műhely az egyház. Nem a lélek, az ember műhelye. Kíméletlen serkentő: változz meg! — mondja. S ha megváltoztál: változz meg! — mondja. Énekelj, szüntelenül énekelj! — hirdeti. És ebbe az énekbe beletartozik a sikoltás is. Javallja: izzítsd magas hőfokra tüzedet társaid és a magad javára e műhely kohójában. És egy lángoló vacsoraasztalhoz vezet, aminek látszólag semmi köze a kohóhoz. Nincs ebben a műhelyben eszterga, mégis forgácsol. Kis fiókműhelyeiben sem zúgnak gépek, csak suttogás, liturgikus monotonia, igazság, tanítás, vallomás és ima hallatszík; óriás, szétsugárzó, hároméves imamalom forog benne a galaktikák csillámló lassúságával, s ez forgatja magával a munkálkodók önkéntes seregét. Ez a műhely nem támaszkodik kiváló műhelyvezetőkre s csak ritkán messze földön híres

kismesterekre; nagyon is tétova, tévedésektől sem mentes, magában tépelődő, ezer bajtól nyagगतott vezetői vannak, de meghajszolt szívükben kivétel nélkül ott él nemcsak a Mester emléke, hanem maga a Mester. S átüt a bőrükön.

Ez a műhely mindig műhely marad, sohasem lesz nagymesterek glóriás gyülekezete; itt egyszerűen mindenki segéd, tanuló, szolga. Mert a Mester akaratóból a Szolga a legnagyobb; hogyan lehet szolgálóból öszszeválogatni az urak galériáját? Sehogy. Lehet persze fondorkodni a szolgálással, úri székre sandítani alázas motyogás közepett, de a műhely titokzatos szolgálati szabályzata szerint hamar kiderül a turpisság: bukott szolga Szolga lehet legkevésbé. Műhely az egyház, tehát dolgozni kell benne. Az emberből ki kell munkálni a legemberibbet; a többi a Mester dolga. Iskolájában tanulunk. Előbb-utóbb vizsgázunk *ember-ből, világ-ból, hit-ből, igaz-ból* s a főtantárgyból, *a szeretet-ből*. Műhely, tehát munkásai munka közben bepiszkolódnak. Aki makulátlannak látszik köztünk, talán csak mímeli a munkát. Minthogy elég nagy a csarnoka, el-elrikkantjuk magunkat, sőt, olykor alaposan el is kanyarítjuk mondatainkat. De a Csönd, aki fölötünk függ a feszületen, hallgat. Miatta — s nem, ahogy Ő akarta, egymás miatt — meggondoljuk magunkat. Néha, munkaszünetben kibámulunk az ablakon s nézzük a kintrekedteket. Ilyenkor nehezen fékezhető indulat fog el minket, hogy szétveszük a falakat: *a műhely Mesterében hiszünk, nem a falakban!* A falakon kívüliek arcában látjuk az Ő arcát, hallgatásukban halljuk az Ő hallgatását.

Vasari Péter